

บทที่ 9 การเตรียมคดีในชั้นพิจารณา

ตอนที่ 1 การเสนอพยานหลักฐานในคดีแพ่ง

ความเบื้องต้น

ได้อธิบายแล้วว่าการเตรียมคดีสาระสำคัญใหญ่ๆ มี 2 ช่วง คือ ช่วงก่อนนำคดีขึ้นสู่ศาลประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งคือชั้นพิจารณา ประการแรกได้อธิบายแล้ว ต่อไปนี้จะได้อธิบายการเตรียมคดีในชั้นพิจารณา

เมื่อคดีมาสู่ศาลแล้ว ในชั้นพิจารณาก่อนที่จะนำพยานหลักฐานเข้าสืบต่อศาลเพื่อพิสูจน์ให้เป็นที่ประจักษ์แก่ศาลเพื่อให้ศาลเชื่อตามข้ออ้างหรือข้อต่อสู้ของฝ่ายตน คู่ความที่เกี่ยวข้อง มีหน้าที่ต้องเสนอพยานหลักฐานที่เรียกว่า **ยื่นบัญชีระบุพยาน** หน้าที่เสนอพยานหลักฐานถือว่ามีความสำคัญไม่น้อยกว่ากระบวนการใดๆ ในศาล เพราะหากขาดการเสนอพยานหลักฐานต่อศาลก็ไม่มีอะไรมาเป็นเครื่องพิสูจน์ให้ศาลเชื่อข้ออ้างตามคำฟ้องหรือคำให้การของตนโอกาสแพคดีถูกศาลยกฟ้องหรือพิพากษาให้แพคดี ดังนี้ เป็นต้น ดังนั้นจึงต้องระวังอย่าลืมยื่นบัญชีระบุพยานเป็นอันขาด

อนึ่ง ปัญหาข้อพิพาทที่ขึ้นสู่ศาลในคดีหนึ่งๆ นั้นจะแบ่งออกเป็นปัญหาในข้อกฎหมายและปัญหาข้อเท็จจริง ปัญหาข้อกฎหมายนั้นคู่ความไม่ต้องนำสืบ ส่วนที่ต้องสืบคือปัญหาข้อเท็จจริง เว้นแต่ไปตั้งด้วยข้อสันนิษฐานของกฎหมาย

การเสนอพยานหลักฐาน

ในการสืบพยานโจทก์ก็คดี จำเลยก็คดี ผู้เป็นทนายจะต้องเตรียมก่อนเสนอพยานโดยเฉพาะการวางตัวพยานบุคคลต้องให้ความสำคัญลำดับก่อนหลังที่เรียกว่า **"การจัดลำดับพยาน"** ที่จะเข้าสืบในศาล

ปกติผู้เป็นโจทก์หรือจำเลยจะอ้างตนเองเป็นพยานด้วยเสมอ ในชั้นพิจารณาผู้
อ้างตนเองเป็นพยานนี้จะต้องเบิกความก่อนพยานบุคคลอื่นเป็นลำดับแรก ลำดับถัดไปจึง
เป็นพยานบุคคลตามรายชื่อที่คู่ความได้ยื่นเสนอต่อศาลตามบัญชีระบุพยาน ดังนั้น การจัด
ลำดับพยานเข้านำสืบในศาลจึงมีความสำคัญ ควรพิจารณาเลือกพยานที่ฉลาด มีไหวพริบดี
มีความกล้าและเข้าใจข้อซักถามและรู้จักคำตอบได้ดีเข้าเบิกความก่อน ทั้งนี้ด้วยเหตุผลว่า
พยานปากแรกๆ จะถูกคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งถามค้าน ดังนั้นหากพยานลำดับแรกๆ ให้การชอบ
ด้วยเหตุผล ก็จะทำให้ศาลเชื่อถืออันอาจส่งผลให้พยานในลำดับต่อๆ ไปด้วย อีกประการ
หนึ่งถ้าพยานที่เข้าเบิกความในลำดับต้นๆ เหล่านี้ได้ให้ถ้อยคำฟังได้สมประโยชน์เพียงพอ
แล้ว พยานอื่นๆ ที่รู้เห็นอย่างเดียวกันซึ่งอาจมีอยู่หลายๆ คนก็ไม่จำเป็นต้องนำเข้าสู่สืบ
แม้จะได้อ้างไว้ในบัญชีระบุพยานแล้วก็ตาม ยอมตัดพยานเหล่านี้เสียได้ (ป.วิ.แพ่ง มาตรา
117 วรรคห้า) เพราะฉะนั้นการคัดเลือกพยานเข้าสู่สืบก่อนหลังจึงขึ้นอยู่กับกรณีเตรียมคดี
ทนายที่ใส่ใจเตรียมคดีโดยระมัดระวังย่อมได้ประโยชน์ คือ มีโอกาสได้ทราบถึงลักษณะนิสัย
ใจคอของบุคคลที่จะอ้างเป็นพยาน ประโยชน์ที่ตามมาก็คือจะได้ใช้คำถามให้ถูกกับนิสัยและ
จิตใจพยานเพื่อประโยชน์แก่คดีฝ่ายตน ทั้งนี้เพราะธรรมชาติของปุถุชนย่อมมีนิสัยแตกต่างกัน
บางคนโง่แต่อดฉลาด บางคนตกใจหรือประหม่าบ้าง บางคนอวดดีแต่ขี้เขิน บางคนขี้อาย
ไม่ยอมตอบคำถาม ฯลฯ ดังนั้นเพื่อประโยชน์ดังกล่าวจึงควรพิจารณาอุปนิสัย อายุ เพศ
การศึกษาตลอดจนฐานะและสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ประกอบด้วย เช่น พยานชอบพูดอธิบาย
ประเภทคุยโตอวดรู้อวดเห็น ต้องหาโอกาสหรือคอยเตือนให้ตอบเท่าที่ถาม ฯลฯ ดังนี้ เป็นต้น

หลักเกณฑ์การอ้างพยาน

โดยปกติพยานหลักฐานที่จะนำมาสืบประกอบข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนข้ออ้างข้อ
เถียงของตนนั้นประกอบด้วยพยานบุคคล พยานเอกสาร หรือวัตถุพยานอย่างใดอย่างหนึ่ง
หรือทุกอย่างแล้วแต่กรณี ดังนั้น การจะอ้างพยานชนิดใดมาสืบย่อมต้องอาศัยหลักกฎหมาย
ที่บังคับไว้เฉพาะกรณีนั้นๆ รายละเอียดให้ศึกษาจากลักษณะพยาน ในชั้นนี้จะกล่าวถึง
หลักเกณฑ์ทั่วไป การอ้างพยานทำได้ดังนี้ คือ

- 1) คู่ความทั้งสองฝ่ายต่างมีสิทธิจะอ้างพยานร่วมกันได้ (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 91)
- 2) คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะอ้างคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งเป็นพยานของตน หรือจะอ้าง
ตนเองเป็นพยานก็ได้ (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 97) แต่ถ้าอ้างตนเองเป็นพยานในคดีของตนจะ
ต้องสืบพยานก่อนพยานปากอื่นเสมอ

3) เมื่อได้ระบุพยานใดไว้แล้วจะไม่ตั้งใจสืบก็ได้ หากว่าพยานนั้นยังไม่ได้เข้าเบิกความ (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 117 วรรคห้า)

4) การอ้างเอกสารเป็นพยาน ผู้อ้างต้องคัดสำเนาเอกสารนั้นส่งให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ก่อนสืบพยานไม่น้อยกว่า 7 วัน เว้นแต่เข้าข้อยกเว้นตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 90 หรือ คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งได้แถลงรับรองต้นฉบับเอกสารที่ฝ่ายอ้างส่งต่อศาลแล้ว ฝ่ายที่รับรองแล้วจะอ้างว่าฝ่ายอ้างเอกสารไม่ส่งสำเนาเอกสารให้ตนเช่นนี้อ้างไม่ได้

วิธียื่นบัญชีระบุพยาน

ทนายมีหน้าที่ยื่นบัญชีระบุพยานก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่า 7 วันเต็ม (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 88 วรรคหนึ่ง) โดยใช้แบบพิมพ์ “บัญชีระบุพยาน” (แบบ 14 ก.) ตัวอย่างทำบพนี้ระบุรายชื่อพยานเรียงตามลำดับโดยอ้างตนเองเป็นลำดับแรก แล้วตามด้วยพยานบุคคลภายนอกที่รู้เห็นเกี่ยวข้องกับคดี จัดลำดับพยานบุคคลจนหมดก่อนแล้วจึงลำดับพยานเอกสารเป็นอันดับถัดไป ส่วนช่องหมายเหตุต้องระบุให้ศาลรู้ด้วยคำว่า “นำ” หรือ “หมาย” หรือ “คำสั่ง” หรือ “ขอให้ศาลเรียก” ฯลฯ เป็นต้น

“นำ” หมายถึงผู้อ้างพยานนำพยานมาส่งศาลหรือนำพยานมาเองโดยไม่ต้องขอให้ศาลออกหมายเรียก

“หมาย” หมายถึงขอให้ศาลออกหมายเรียกพยานนั้นมาศาล เพราะผู้อ้างไม่สามารถนำมาเองได้ เช่น เรียกพยานซึ่งเป็นบุคคลภายนอกให้ไปเบิกความ เป็นต้น

“คำสั่ง” หมายถึงขอให้ศาลมีคำสั่งเรียกพยานเอกสารซึ่งอยู่กับบุคคลภายนอกหรือสถานที่ราชการให้ส่งเป็นพยานต่อศาล เป็นต้น

“ขอให้ศาลเรียก” หมายถึงการอ้างสำนวนหรือเอกสารต่างๆ ซึ่งติดอยู่ในสำนวนคดีของศาลนั้นหรือศาลอื่น

วิธีขอศาลให้ออกหมายฯ

การเสนอพยานหลักฐานและการระบุในช่องหมายเหตุนั้นแล้วก็ตาม มิใช่ว่าจะได้พยานหลักฐานนั้น ผู้อ้างพยานมีหน้าที่ร้องขอต่อศาลและจัดพิมพ์หมายเรียกพยานตามความประสงค์ของผู้อ้างเสนอต่อศาลเพื่อส่งอนุญาตและลงนามในหมาย เพื่อจัดส่งให้พยานก่อนวันนัดพิจารณาหลาย ๆ วัน ถ้าเป็นพยานบุคคลตามกฎหมายกำหนดให้พยานต้องรู้ล่วงหน้า

หน้า อย่างน้อย 3 วัน (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 106) หมายถึงพยานเอกสารต้องให้ผู้ครอบครอง
รู้ล่วงหน้าอย่างน้อย 3 วัน (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 123) เพื่อให้โอกาสพยานเตรียมตัวมิให้ขัดข้อง
ได้

การขอให้ศาลออกหมายเรียกพยานบุคคล หรือมีคำสั่งเรียกพยานเอกสารหรือวัตถุ
พยานตามบัญชีระบุพยานที่ได้ยื่นไว้ต่อศาล ในทางปฏิบัติใช้แบบพิมพ์คำร้อง (หมายเลข 7)
ขอให้ศาลออกหมายดังกล่าว

การเรียบเรียงเนื้อหาไม่ว่าจะโดยในรูปแบบคำร้องหรือคำขอ มีลักษณะทำนอง
เดียวกับการทำคำแถลงที่เคยอธิบายไว้แล้วดูจกัน คือ

ตอนต้นต้องบรรยายให้ศาลทราบว่าคดีอยู่ในชั้นตอนใดของศาล ต่อมาบรรยาย
เหตุขัดข้องที่ต้องยื่นคำร้องหรือคำขอต่อศาลพร้อมด้วยเหตุผล สุดท้ายบอกความประสงค์
จะให้ศาลทำอะไรเกี่ยวกับเรื่องที่ร้องหรือขอนั้นแล้วทนายลงลายมือชื่อในฐานะผู้ร้อง ผู้แถลง
หรือผู้ขอ และในฐานะผู้เรียงให้ปรากฏด้วย

ให้ดูตัวอย่างแบบพิมพ์บัญชีระบุพยานในหน้าถัดไป

ตัวอย่างบัญชีระบุงาน
(คดีแพ่งและคดีอาญาใช้แบบเดียวกัน)

(๑๔ ก.)
บัญชีรงาน

คดีหมายเลขดำที่ _____/๒๕_____

ศาล _____

วันที่ _____ เดือน _____ พุทธศักราช ๒๕ _____

ความ _____

ระหว่าง { _____ โจทก์
_____ จำเลย

ข้าพเจ้า _____ ขอ

รงานของข้าพเจ้ารวม _____ อันดับ ตามบัญชีตารางข้างล่างนี้

อันดับ	ชื่อรงาน	บ้านเลขที่ถนน ตรอกหรือซอย	ใกล้เคียง	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	หมายเหตุ

_____ ผู้ระบุ
(พริก)

อันดับ	ชื่อพยาน	บ้านเลขที่ถนน ตรอกหรือซอย	ใกล้เคียง	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	หมายเหตุ

_____ ผู้ระบุ

○ (๑๖)
หมายเรียก
พยานบุคคล

สำหรับศาลใช้

คดีหมายเลขดำที่...../๒๕.....

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาล.....

วันที่.....เดือน.....พุทธศักราช ๒๕.....

ความ.....

ระหว่าง { .....โจทก์
.....จำเลย

หมายถึง.....อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....

ตรอก/ซอย.....ใกล้เคียง.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....โทรศัพท์.....

ด้วย.....อ้างท่านเป็นพยานในคดีเรื่องนี้

ศาลนัดนั่งพิจารณาวินิจฉัยวันที่.....เดือน.....พ.ศ. ๒๕.....

เวลา.....นาฬิกา ให้ท่านไปศาลตามกำหนดนี้ (ให้ดูค่าเดือนหลังหมายนี้)

.....ผู้พิพากษา

ศาล.....

(พลิก)

โทรศัพท์.....

ใบรับหมายเรียกพยานบุคคล

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ๒๕.....

ข้าพเจ้า.....ได้รับหมายเรียกพยานของศาล.....

ซึ่งได้กำหนดให้ข้าพเจ้าไปเบิกความเป็นพยาน ในคดีระหว่าง.....

.....โจทก์.....จำเลย

ในวันที่.....เดือน.....พ.ศ. ๒๕.....เวลา.....นาฬิกาไว้แล้ว

.....ผู้รับหมาย

.....ผู้ส่งหมาย

คำเตือนพยาน

ผู้ใดขัดขืนไม่ไปศาลตามหมายนี้ ศาลอาจออกหมายจับเอาตัวกักขังไว้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๑๑ (๒) และผู้นั้นอาจถูกฟ้องตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๗๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดเปิดความเท็จมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๗๗ หรือมาตรา ๑๘๑ ต้องระวางโทษอย่างสูงจำคุกไม่เกินสิบห้าปี และปรับไม่เกินสามหมื่นบาท

○ (๑๘)
คำสั่งเรียกพยานเอกสาร
หรือพยานวัตถุ (คดีแพ่ง)

คดีหมายเลขคำที่...../๒๕.....
คดีหมายเลขแดงที่...../๒๕.....

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาล.....
วันที่.....เดือน.....พุทธศักราช ๒๕.....
ความ พ่ง

ระหว่าง { .....โจทก์
.....จำเลย
ถึง.....

อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....
ตรอก/ซอย.....ใกล้เคียง.....ตำบล/แขวง.....
อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....โทรศัพท์.....
ด้วย.....อ้าง.....

.....ซึ่งมีอยู่ที่ท่านเป็นพยาน
เพราะฉะนั้น ให้ท่านจัดการส่ง.....
ดังกล่าวแล้วไปยังศาล.....ก่อนวันที่.....เดือน.....
พ.ศ. ๒๕.....เพื่อประกอบการพิจารณาต่อไป

.....ผู้พิพากษา
ศาล..... (พลิก)
โทรศัพท์.....

ใบรับคำสั่งเรียกพยานเอกสารหรือพยานวัตถุ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ๒๕.....

ข้าพเจ้า.....ได้รับคำสั่งเรียกพยานเอกสารหรือพยานวัตถุ
ของศาล.....ซึ่งได้กำหนดให้ข้าพเจ้าส่ง.....

.....ไปประกอบการพิจารณา ในคดีระหว่าง.....โจทก์
.....จำเลยดังกล่าวแล้วไปยังศาล.....ก่อนวันที่.....เดือน.....พ.ศ. ๒๕.....

.....ผู้รับหมาย
.....ผู้ส่งหมาย

คำเตือน

ผู้ใดขั้ตขีนไม่ส่งพยานเอกสารหรือพยานวัตถุตามคำสั่งนี้ ผู้นั้นอาจถูกฟ้องตาม
ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๗๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่
เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ตัวอย่างการกรอกแบบพิมพ์

๑๔ ก.)

บัญชีพยาน

คดีหมายเลขคำที่ _____ /๒๕_____

ศาล จังหวัดเชียงใหม่

วันที่ _____ เดือน _____ พุทธศักราช ๒๕_____

ความ แพ่ง

ระหว่าง { นาย ก. _____ โจทก์
 นาย ข. _____ จำเลย
 ข้าพเจ้า นาย ก. _____ โจทก์

ขอระบุพยานของข้าพเจ้ารวม 4 อันดับ ตามบัญชีตารางข้างล่างนี้

อันดับ	ชื่อพยาน	บ้านเลขที่ ถนน ตรอกหรือซอย	ใกล้เคียง	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	หมายเหตุ
1.	นาย ก.	อ้างตนเองเป็นพยาน					
2.	นาย ง.	5 ท่าแพ	—	ช้างม่อย	เมือง	เชียงใหม่	นำ
3.	นาย จ.	12 ห้วยแก้ว	—	สุเทพ	เมือง	เชียงใหม่	หมาย
4.	เอกสารหนังสือสัญญากู้เงิน 1 ฉบับอยู่ที่โจทก์						นำ

ลายมือชื่อ นาย ก. ผู้ระบุ

ตัวอย่าง

คำขอหมายเรียกพยานบุคคล

(๗)

คำขอ (ใช้แบบพิมพ์คำร้องโดยขีดฆ่าคำว่า "ร้อง" เปลี่ยนเป็น "ขอ")

ข้อ 1. คดีนี้ ศาลนัดสืบพยานโจทก์ในวันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....
โจทก์ได้ยื่นบัญชีระบุพยานแล้ว แต่เนื่องจากพยานบุคคลตามบัญชีระบุพยานอันดับ 3 เป็น
บุคคลภายนอก โจทก์ไม่สามารถนำมาศาลด้วยตนเองได้ จึงขอความกรุณาศาลได้โปรด
หมายเรียกให้พยานบุคคลดังกล่าวมาศาลตามนัดด้วย ขอศาลได้โปรดกรุณาอนุญาต

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

ลงชื่อ.....ผู้ขอ

คำขอฉบับนี้ ข้าพเจ้า.....ทนายโจทก์เป็นผู้เรียงและพิมพ์

ลงชื่อ.....ผู้เรียงและพิมพ์

ตัวอย่าง

คำร้องขอศาลมีคำสั่งเรียกพยานเอกสาร

การขอศาลมีคำสั่งเรียกพยานเอกสาร คงใช้หลักทำนองเดียวกับการขอหมายเรียก
พยานบุคคลโดยใช้แบบพิมพ์คำร้อง (แบบหมาย 7) เรียบเรียงเนื้อหา ดังนี้

คำร้อง

ข้อ 1. คดีนี้ศาลนัดสืบพยานโจทก์ในวันที่...เดือน.....พ.ศ.....โจทก์ได้
ยื่นบัญชีระบุพยานแล้ว แต่เนื่องจากพยานเอกสารตามบัญชีระบุพยานอันดับ.....โจทก์ไม่
สามารถนำมาศาลได้ จึงขอความกรุณาศาลได้โปรดมีคำสั่งเรียกเอกสารดังกล่าวให้ผู้ครอบ-
ครองนำส่งศาลก่อนวันนัดพิจารณาด้วย ขอศาลได้โปรดอนุญาต

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

ลงชื่อ   ลายมือชื่อนาย ก.   ผู้ร้อง

คำร้องฉบับนี้ข้าพเจ้า นาย ส. ทนายโจทก์เป็นผู้เรียงและพิมพ์

ลงชื่อ   ลายมือชื่อนาย ส.   ผู้เรียงและพิมพ์

ตัวอย่าง

ขอศาลหมายเรียกพยานบุคคลและพยานเอกสารพร้อมกัน

กรณีนี้คงใช้หลักที่กล่าวมาข้างต้นดูกัน แบบพิมพ์คงใช้ “คำร้อง” โดยเพิ่มคำว่า “และคำขอ” ต่อท้ายคำว่า “คำร้อง” เมื่อเพิ่มแล้วจะอ่านได้ความว่า “คำร้องและคำขอ” ส่วนเนื้อหาเรียบเรียง ใช้ดังนี้

(๗)

คำร้องและคำขอ

ข้อ 1. คดีนี้ศาลนัดสืบพยานโจทก์ในวันที่.....เดือน.....พ.ศ..... โจทก์ได้ยื่นบัญชีระบุพยานแล้ว แต่เนื่องจากพยานตามบัญชีระบุพยานอันดับ.....เป็นพยานบุคคลและอันดับ.....เป็นพยานเอกสาร โจทก์ไม่สามารถนำมาศาลได้ จึงขอความกรุณาศาลได้โปรดหมายเรียกพยานบุคคลดังกล่าวให้มาศาลตามกำหนดนัดและมีคำสั่งเรียกพยานเอกสารให้ผู้ครอบครองนำส่งศาลก่อนวันนัดพิจารณาด้วย ขอศาลได้โปรดอนุญาต

ควรมีควรแล้วแต่จะโปรด

ลงชื่อ.....ผู้ร้อง/ขอ

คำร้องและคำขอฉบับนี้ข้าพเจ้า นาย ส. ทนายโจทก์เป็นผู้เรียงและพิมพ์

ลงชื่อ.....ผู้เรียงและพิมพ์

การขอหมายซ้ำ

เมื่อโจทก์ได้ยื่นบัญชีระบุพยานตลอดจนได้เคยขอศาลหมายเรียกพยานและศาลได้หมายเรียกพยานแล้ว แต่ปรากฏว่าการสืบพยานในนัดที่เรียกพยานมานั้นเสร็จไปบางปากศาลได้เลื่อนการพิจารณาออกไปในคราวต่อไป หรือพยานบางคนมาศาลตามนัดไม่ได้โดยแจ้งเหตุขัดข้องให้ศาลทราบแล้ว ฯลฯ ในกรณีเช่นนี้ เมื่อโจทก์ประสงค์จะให้ศาลเรียกพยานเหล่านั้นให้ไปศาลอีก โจทก์จะต้องขอให้ศาลออกหมายซ้ำเรียกพยานให้มาศาลในคราวต่อไปอีกด้วย การขอให้ศาลออกหมายเรียกคงใช้ได้ในแต่ละครั้ง แบบพิมพ์ที่ใช้คงใช้แบบคำร้อง (หมายเลข 7) ส่วนเนื้อหาเรียบเรียง ดังนี้

ตัวอย่าง การขอหมายช้า

(๗)

คำขอ (ใช้แบบพิมพ์คำร้องโดยขีดฆ่าคำว่า"ร้อง"เปลี่ยนเป็น"ขอ")

ข้อ 1. คดีนี้ศาลเลื่อนนัดไปสืบพยานโจทก์ในวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
เวลา.....โจทก์เคยขอศาลขอหมายเรียก (และคำสั่งเรียก) พยานบุคคล (และพยาน
เอกสาร) มาแล้วครั้งหนึ่ง ฉะนั้นโจทก์จึงขอหมายช้า (และคำสั่ง) เรียกพยานดังกล่าวให้
โจทก์อีกครั้งหนึ่งด้วย ขอศาลได้โปรดกรุณาอนุญาต

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

ลงชื่อ.....ผู้ขอ

คำขอฉบับนี้ ข้าพเจ้า นาย ส. ทนายโจทก์เป็นผู้เรียงและพิมพ์

ลงชื่อ.....ผู้เรียงและพิมพ์

การอ้างพยานเพิ่มเติม

เมื่อได้ยื่นบัญชีระบุพยานไว้โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว คือ ก่อนวันสืบพยานไม่
น้อยกว่า 7 วัน หากคู่ความฝ่ายใดมีพยานหลักฐานที่จะอ้างเพิ่มเติมอีกก็ชอบที่จะทำได้โดย
การยื่นคำแถลงขอระบุพยานเพิ่มเติมดังกล่าวได้ภายใน 15 วัน นับแต่วันสืบพยาน

อนึ่ง คำแถลงเช่นว่านี้จะต้องยื่นพร้อมบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมและสำเนาบัญชี
ระบุพยานเพิ่มเติมด้วย (มาตรา 88 วรรคสอง)

ในกรณีที่กำหนดเวลาให้ยื่นบัญชีระบุพยานดังกล่าวข้างต้นได้สิ้นสุดลงแล้ว ถ้า
คู่ความฝ่ายใดซึ่งได้ยื่นบัญชีระบุพยานไว้แล้ว มีเหตุอันสมควรแสดงได้ว่าตนไม่สามารถ
ทราบได้ว่าต้องนำพยานหลักฐานบางอย่างมาสืบเพื่อประโยชน์ของตน หรือไม่ทราบว่า
พยานหลักฐานบางอย่างได้มีอยู่หรือมีเหตุอันสมควรอื่นใด หรือถ้าคู่ความฝ่ายใดซึ่งมิได้ยื่น
บัญชีระบุพยานแสดงให้เป็นที่พอใจแก่ศาลได้ว่ามีเหตุอันสมควรที่ไม่สามารถยื่นบัญชีระบุ
พยานตามกำหนดเวลาดังกล่าวได้ คู่ความฝ่ายนั้นอาจยื่นคำร้องขออนุญาตอ้างพยาน
หลักฐานเช่นว่านั้นต่อศาลพร้อมกับบัญชีระบุพยานและสำเนาบัญชีระบุพยานดังกล่าวไม่ว่า
เวลาใดๆ ก่อนพิพากษา และถ้าศาลเห็นว่าเพื่อให้การวินิจฉัยชี้ขาดข้อสำคัญแห่งประเด็น

เป็นไปโดยเที่ยงธรรมจำเป็นต้องสืบพยานหลักฐานเช่นว่านั้น ก็ให้ศาลอนุญาตตามคำร้อง
(มาตรา 88 วรรคสาม)

สรุป ฝ่ายนำสืบก่อน สืบยังไม่เสร็จ ทำเป็นคำแถลง หากฝ่ายนำสืบก่อน สืบเสร็จ
แล้ว ทำเป็นคำร้อง

ตัวอย่าง

คำแถลงขอระบุพยานเพิ่มเติม

(๗)

คำแถลง (ใช้แบบคำร้อง แต่ขีดฆ่าคำว่า"ร้อง"เปลี่ยนเป็น"แถลง")

ข้อ 1. คดีนี้โจทก์มีหน้าที่นำสืบก่อนโดยศาลนัดสืบพยานโจทก์ในวันที่.....
เดือน.....พ.ศ.....โจทก์ได้ยื่นบัญชีระบุพยานแล้วเมื่อวันที่.....เดือน.....
พ.ศ.....แต่ยังขาดตกบกพร่องอยู่ จึงขอระบุพยานเพิ่มเติมครั้งที่..... ดังบัญชีระบุ
พยานที่เสนอมาพร้อมนี้ ขอศาลได้โปรดกรุณาอนุญาต

ควรมีควมแล้วแต่จะโปรด

ลงชื่อ.....ผู้แถลง

คำแถลงฉบับนี้ ข้าพเจ้า นาย ส. ทนายโจทก์เป็นผู้เรียงและพิมพ์

ลงชื่อ.....ผู้เรียงและพิมพ์

การสำเนาพยานเอกสาร

เมื่ออ้างพยานเอกสาร ถ้าต้นฉบับเอกสารนั้นอยู่ในความครอบครองของผู้อ้างฯ
ต้องสำเนาให้ศาลและให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่า 7 วัน เว้นแต่
ต้องด้วยข้อยกเว้นของกฎหมายอนุญาตให้ไม่จำเป็นต้องยื่นหรือส่งสำเนาเอกสารนั้น หากกรณี
ไม่ต้องด้วยข้อยกเว้นและฝ่ายที่อ้างพยานหลักฐานฝ่าฝืนไม่ส่งสำเนาให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง
ตามที่กล่าวข้างต้น หากฝ่ายปรบักษนั้นโต้แย้งไม่ยอมรับความถูกต้องไว้แล้ว เอกสารฉบับ
นั้นรับฟังเป็นพยานไม่ได้ (ฎ.1724/2523)

ข้อยกเว้น คู่ความฝ่ายที่อ้างเอกสารไม่ต้องยื่นหรือส่งสำเนาเอกสาร

1) เมื่อความฝ่ายใดอ้างอิงเอกสารเป็นชุดซึ่งคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งทราบดีอยู่แล้ว หรือ
สามารถตรวจตราให้ทราบได้โดยง่ายถึงความมีอยู่และแท้จริงแห่งเอกสารนั้น เช่น จดหมาย

โต้ตอบระหว่างคู่ความในคดี หรือสมุดบัญชีการค้าและสมุดบัญชีของธนาคาร หรือเอกสาร
ในสำนวนคดีเรื่องอื่น

2) เมื่อคู่ความฝ่ายใดอ้างอิงเอกสารฉบับเดียวหรือหลายฉบับที่อยู่ในความครอบ-
ครองของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง หรือของบุคคลภายนอก

3) ถ้าการคัดสำเนาเอกสารจะทำให้กระบวนการพิจารณาล่าช้าเป็นที่เสื่อมเสียแก่คู่ความ
ซึ่งอ้างอิงเอกสารนั้น หรือมีเหตุแสดงว่าไม่อาจคัดสำเนาเอกสารให้เสร็จภายในกำหนด
เวลาที่ให้ยื่นสำเนาเอกสารนั้น

กรณีตาม (1) หรือ (3) คู่ความฝ่ายที่อ้างอิงเอกสาร ต้องยื่นคำขอฝ่ายเดียวโดยทำ
เป็นคำร้องต่อศาลขออนุญาตงดการยื่นสำเนาเอกสารนั้นและขอยื่นต้นฉบับเอกสารแทน
เพื่อให้ศาลหรือคู่ความฝ่ายอื่นตรวจสอบดูตามเงื่อนไขที่ศาลเห็นสมควรกำหนด

กรณีตาม (2) คู่ความฝ่ายที่อ้างอิงพยานหลักฐานนั้นยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้อง
ต่อศาลก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่า 7 วัน ขอศาลมีคำสั่งเรียกพยานเอกสารให้ผู้ครอบครอง
ส่งต้นฉบับเอกสารต่อศาลแทนการที่ตนจะต้องส่งสำเนาเอกสารนั้นก็ได้อีก (มาตรา 90, มาตรา
123) การเรียบเรียงคำร้องคงใช้หลักเกณฑ์ที่ได้อธิบายมาแล้ว

ตัวอย่าง

คำร้องขอให้คู่ความตรวจเอกสารเพราะเหตุสำเนาให้ไม่ทัน

(๗)

คำร้อง

ข้อ 1. คดีนี้ ศาลนัดสืบพยานโจทก์วันที่..... โจทก์ได้ยื่น
บัญชีระบุพยานไว้แล้ว แต่เนื่องจากมีเอกสารซึ่งโจทก์อ้างเป็นพยานในการพิจารณาของศาล
จำนวนมากและเป็นชุดเป็นเล่มหลายฉบับไม่สามารถจะทำสำเนาส่งให้จำเลยก่อนนัดสืบ
พยานเจ็ดวันตามกฎหมาย โจทก์จึงขออ้างส่งศาลเพื่อให้จำเลยมาตรวจดูก่อนสืบพยาน
เพื่อมิให้กระบวนการพิจารณาเป็นการล่าช้า ได้ยื่นต้นฉบับเอกสารไว้ที่ศาลนี้ตามประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 90 (3) ขอศาลได้โปรดกรุณาอนุญาต

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

ลงชื่อ.....ผู้ร้อง

คำร้องฉบับนี้ ข้าพเจ้า..... ทนายโจทก์เป็นผู้เรียงและพิมพ์

ลงชื่อ.....ผู้เรียงและพิมพ์

การรับฟังพยานเอกสารของศาล

การอ้างพยานเอกสารนั้นกฎหมายกำหนดให้ศาลรับฟังเฉพาะต้นฉบับเอกสารเท่านั้น เว้นแต่จะมีเหตุเข้าข้อยกเว้นต่อไปนี้

- 1) คู่ความที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตกลงกันว่าสำเนาเอกสารนั้นถูกต้องแล้ว
- 2) ต้นฉบับเอกสารหาไม่ได้เพราะถูกทำลายโดยเหตุสุดวิสัย หรือสูญหาย หรือไม่สามารนำต้นฉบับมาได้โดยประการอื่น อันมิใช่เกิดจากพฤติการณ์ที่ผู้อ้างต้องรับผิดชอบ หรือเมื่อศาลเห็นว่าเป็นกรณีจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมที่จะต้องสืบสำเนาเอกสารหรือพยานบุคคลแทนต้นฉบับเอกสารที่นำมาไม่ได้นั้น ศาลจะอนุญาตให้นำสำเนาหรือพยานบุคคลมาสืบก็ได้
- 3) ต้นฉบับเอกสารที่อยู่ในความอารักขาหรือในความควบคุมของทางราชการนั้น จะนำมาแสดงได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากทางราชการที่เกี่ยวข้องเสียก่อน อนึ่ง สำเนาเอกสารซึ่งผู้มีอำนาจหน้าที่ได้รับรองว่าถูกต้องแล้ว ให้ถือเป็นอันเพียงพอในการที่จะนำมาแสดง เว้นแต่ศาลจะได้กำหนดเป็นอย่างอื่น
- 4) เมื่อคู่ความฝ่ายที่ถูกคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งอ้างอิงเอกสารมาเป็นพยานหลักฐาน ยันตนมิได้คัดค้านการนำเอกสารนั้นมาสืบตามมาตรา 125 กฎหมายให้ศาลรับฟังสำเนาเอกสารเช่นว่านั้นเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ทั้งนี้ไม่ตัดอำนาจศาลตามมาตรา 125 วรรคสาม (มาตรา 93)

ข้อเสนอแนะ การเสนอพยานหลักฐานที่ยกมากล่าวนี้เป็นกรณีที่นักศึกษาควรจะได้รู้ไว้เป็นพื้นฐานเบื้องต้น แต่หาใช่ว่ามีอยู่เพียงเท่านี้ รายละเอียดอื่นๆ เช่น การนำพยานเอกสารมาสืบ การคัดค้านเอกสาร ผลแห่งการไม่ยื่นหรือส่งต้นฉบับเอกสารเป็นประการใด การนำสืบพยานวัตถุ ฯลฯ เหล่านี้ ควรใส่ใจศึกษารายละเอียดจากกฎหมายลักษณะพยาน ซึ่งเป็นหลักกฎหมายที่จะต้องศึกษาก่อนลงทะเบียนเรียนวิชานี้ทั้งสิ้น ในชั้นนี้จะเน้นในส่วนที่เป็นหลักเกณฑ์ที่ควรรู้ ส่วนใดที่เห็นว่ามันักศึกษาควรได้เห็นแนวปฏิบัติทำกันอย่างไร ผู้เขียนจะได้ยกตัวอย่างให้เห็นเป็นพื้นฐานแก่นักศึกษาเพื่อศึกษาในโอกาสต่อไป

การขอเลื่อนคดี

ในระหว่างศาลชั้นต้นพิจารณาคดี คู่ความอาจจะมีการณ์จำเป็นต้องขอเลื่อนการพิจารณา เช่น ทนายเจ็บป่วยกะทันหันไม่สามารถไปปฏิบัติหน้าที่ทนายในศาลได้ หรือตัว

ความเจ็บป่วยหรือติดภารกิจสำคัญไม่สามารถไปเบิกความในศาลตามนัดได้ ฯลฯ กรณีเช่นนี้จะต้องทำคำร้องยื่นต่อศาลขอเลื่อนการพิจารณาโดยมีหลักฐาน เช่น ใบรับรองแพทย์มาแสดง ฯลฯ เป็นต้น คู่ความฝ่ายนั้นจะขาดหายไปเฉยๆโดยไม่แจ้งให้ศาลทราบ หากทำได้ไม่

ตัวอย่าง คำร้องขอเลื่อนคดี

(๗)

คำร้อง

ข้อ 1. คดีนี้ ศาลนัดสืบพยานโจทก์นัดแรกในวันนี้ เวลา 9.00 น. แต่เนื่องจากโจทก์ซึ่งเป็นพยานสำคัญที่จะต้องเบิกความเป็นพยานคนแรกในวันนี้ได้ป่วยท้องเสียอย่างแรง ต้องรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลไม่สามารถมาศาลในวันนี้ได้ รายละเอียดปรากฏตามใบรับรองแพทย์ที่แนบมาพร้อมคำร้องนี้

ด้วยเหตุดังกล่าวเรียนมาข้างต้น โจทก์จึงขอเลื่อนการสืบพยานในวันนี้ออกไปสักนัดหนึ่ง เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ขอศาลได้โปรดกรุณาอนุญาต

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

ลงชื่อ.....นายโจทก์

คำร้องฉบับนี้ ข้าพเจ้า.....นายโจทก์เป็นผู้เรียงและพิมพ์

ลงชื่อ.....ผู้เรียงและพิมพ์

ในด้านจำเลย

ในการสืบพยานของฝ่ายจำเลย ๆ ต้องยื่นบัญชีระบุพยานก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่า 7 วัน การขอหมายเรียกพยานบุคคล พยานเอกสารหรือวัตถุพยานคงปฏิบัติทำนองเดียวกับฝ่ายโจทก์ดูจกัน

ตอนที่ 2

การเสนอพยานหลักฐานในคดีอาญา

ในฐานะโจทก์

การเสนอพยานหลักฐานเบื้องต้นในคดีอาญานั้นมีหลักเกณฑ์หลายๆ อย่างคล้ายคลึงทำนองเดียวกับคดีแพ่ง คือ ต้องยื่นบัญชีระบุพยานเช่นเดียวกัน เนื่องจากผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาดำเนินการตามกฎหมายมีทั้งพนักงานอัยการและราษฎรผู้เสียหาย ในกรณีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ส่วนใหญ่จะไม่มี การไต่สวนมูลฟ้อง คงนัดสืบพยานโจทก์ไปตามกระบวนการพิจารณาตามที่ได้ศึกษากันมาแล้วใน ป.วิ.อาญา แต่ในกรณีราษฎรผู้เสียหายเป็นโจทก์ก่อนศาลจะมีคำสั่งรับฟ้องต้องมีการไต่สวนมูลฟ้องก่อนเสมอ

ในคดีอาญาที่ราษฎรผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องเอง การเสนอพยานหลักฐาน (การยื่นบัญชีระบุพยาน) จะมี 2 ช่วง ๆ แรกในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ช่วงที่สองในชั้นพิจารณา

การเสนอพยาน (ยื่นบัญชีระบุพยาน) ชั้นไต่สวนมูลฟ้อง

ทนายความส่วนใหญ่จะระบุแต่เพียงพยานที่สำคัญๆ และจำเป็นแก่การไต่สวนมูลฟ้องพอที่จะนำสืบให้ศาลเห็นว่าคดีของโจทก์มีมูลที่จะฟ้องร้องและจำเลยได้กระทำความผิดเท่านั้น ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องนี้อ้างพยานหลักฐานน้อยกว่าชั้นพิจารณา ปัญหาว่าจะถือหลักเกณฑ์ในการระบุพยานชั้นไต่สวนมูลฟ้องนี้อย่างไร หรือระบุอย่างไรจึงจะเหมาะสมนั้น ไม่มีหลักเกณฑ์ตายตัว ต้องพิจารณาเป็นเรื่องๆ ไป ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ไม่จำเป็นต้องนำสืบรายละเอียดมากนัก ทั้งนี้เป็นเทคนิคของทนายความด้วยเกรงว่าจะทำให้จำเลยมีโอกาสเตรียมหาพยานหลักฐานมาสืบหักล้าง ด้วยเหตุประการพิสูจน์ในคดีอาญา กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของฝ่ายโจทก์ เนื่องจากจำเลยได้ประโยชน์จากข้อสันนิษฐานของกฎหมายว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์ ผู้ใดกล่าวหา ผู้นั้นมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ หากผู้กล่าวหาพิสูจน์ไม่ได้หรือพิสูจน์ได้แต่ศาลยังมีความสงสัยว่าจำเลยจะเป็นผู้กระทำความผิดจริงๆ หรือไม่ กฎหมายกำหนดให้ศาลยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้เป็นคุณแก่จำเลย คือ ยกฟ้องโจทก์ ปลดปล่อยจำเลยพ้นข้อหาไป (ป.วิ.อาญา มาตรา 227 วรรคสอง) โดยเหตุที่โจทก์มีภาระการพิสูจน์นี้เอง โจทก์ต้องนำสืบก่อน ทำให้โจทก์เสียเปรียบในเชิงคดีอยู่ไม่น้อย ดังนั้น ชั้นไต่สวนมูลฟ้อง

ทนายโจทก์มักถือเป็นหลักว่าไม่ควรระบุพยานมากเกินไป ตัวอย่าง เช่น คดีว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คซึ่งมีโทษทางอาญา ออกเช็คโดยไม่มีเงินจ่าย การระบุพยานในชั้นไต่สวนมูลฟ้องพยานปากสำคัญได้แก่ตัวผู้เสียหายกับพยานเอกสาร คือ เช็คและใบคืนเช็ค พยานผู้รู้เห็นเหตุการณ์ซึ่งเป็นบุคคลภายนอก 1 - 2 คน เช่น ผู้จัดการธนาคารที่ปฏิเสธการใช้เงินตามเช็คฉบับที่ฟ้องจำเลย เป็นต้น โดยสรุปชั้นไต่สวนมูลฟ้องนี้ไต่สวนเพื่อให้ศาลเชื่อว่าได้มีการกระทำผิดเกิดขึ้นและผู้ถูกฟ้องเป็นผู้กระทำความผิด ส่วนรายละเอียดอื่นๆ เอาไว้นำสืบในชั้นพิจารณา

ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ทนายโจทก์จะต้องยื่นบัญชีระบุพยานเนิ่นๆ ก่อนวันนัดไต่สวนมูลฟ้องไม่น้อยกว่า 15 วัน (ป.วิ.อาญา มาตรา 229/1) และหากมีพยานบุคคลเป็นบุคคลภายนอกจำเป็นจะต้องขอศาลออกหมายเรียกให้มาศาลในวันนัดไต่สวนมูลฟ้อง หรืออาจมีพยานเอกสารหรือวัตถุพยานซึ่งอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่นจะต้องขอให้ศาลมีคำสั่งเรียกให้ผู้ครอบครองส่งศาลก่อนวันนัดไต่สวนมูลฟ้องเช่นเดียวกัน

การขอหมายเรียกพยานบุคคล พยานเอกสาร ตลอดจนการส่งหมายเรียกพยาน เช่นว่านี้ต้องให้พยานบุคคล หรือผู้ครอบครองเอกสารทราบล่วงหน้าทำนองเดียวกับคดีแพ่งด้วยกัน

อนึ่ง ในกรณีศาลไม่ได้กำหนดให้มีวันตรวจพยานหลักฐานตามมาตรา 173/1 เมื่อคู่ความประสงค์จะอ้างเอกสารที่อยู่ในความครอบครองของตนเป็นพยานหลักฐาน กฎหมายกำหนดต้องยื่นพยานหลักฐานนั้นต่อศาลก่อนวันไต่สวนมูลฟ้องหรือวันสืบพยานไม่น้อยกว่า 15 วัน เพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมีโอกาสตรวจและขอคัดสำเนาเอกสารได้ก่อนที่จะนำสืบเอกสารนั้น ฯลฯ (ป.วิ.อาญา มาตรา 240)

พยานหลักฐานไม่ว่าจะเป็นพยานประเภทใด ถ้าสามารถนำมาศาลด้วยตนเอง ก็ระบุในช่องหมายเหตุว่า "นำ" ถ้าไม่สามารถนำมาศาลได้ด้วยตนเองก็ระบุว่า "หมาย" ลงไว้เช่นเดียวกับคดีแพ่ง

การขอให้ศาลออกหมายเรียกพยานบุคคล โดยปกติโจทก์ควรจะขอหมายให้ศาลเรียกพยานมา ถ้าไม่แน่ใจจริงๆ ว่าบุคคลที่ได้อ้างเป็นพยานจะไปเป็นพยานให้แน่นอน แม้ผู้อ้างพยานแน่ใจว่าสามารถนำพยานนั้นไปศาลตามนัดด้วยตนเองได้ แต่ใคร่เสนอแนะว่าเพื่อความมั่นใจควรขอหมายศาลจะดีกว่า เพราะในข้อกฎหมายกำหนดให้โจทก์ต้องมีพยานมาสืบแสดงความผิดของจำเลย หากโจทก์ไม่มีพยานมาสืบ ศาลต้องยกฟ้อง ดังนั้น ถ้าศาล

ได้ออกหมายเรียกส่งให้พยานแล้วพยานไม่ไปศาลตามนัดอันมิใช่ความผิดของโจทก์ ศาลจะยกฟ้องไม่ได้หากโจทก์ได้ปฏิบัติถูกต้องครบถ้วนในวิธีการเรียกพยานมาศาลแล้ว ด้วยเหตุนี้หากโจทก์ระบุว่า “นำ” ครั้นถึงวันนัดนำพยานไปศาลไม่ได้ เนื่องจากพยานหลบหนี ทั้งที่ก่อนวันนัดได้สอบสวนมูลฟ้องหรือวันสืบพยานโจทก์ พยานรับปากอย่างมั่นเหมาะว่าจะไปเป็นพยานให้แน่นอน แต่ต่อมาเกิดกลัวอันตรายจากพรรคพวกจำเลยข่มขู่ พยานจึงหลบหนีไป ฯลฯ เป็นต้น เมื่อโจทก์ไม่มีพยานมาสืบ กว่าโจทก์จะรู้ว่าอาจได้รับความเสียหายได้ เป็นต้น

หวนกลับมาพิจารณาการขอหมายเรียกพยาน ในกรณีที่ศาลได้ออกหมายไปแล้วพยานไม่มา ถ้ามีเหตุสมควร เช่น เจ็บป่วย หรือมีธุระสำคัญจำเป็นอย่างอื่น ศาลก็จะสั่งให้เลื่อนคดีไปได้ แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้พยานไม่มาศาลโดยมิได้แจ้งเหตุขัดข้องให้ศาลทราบ โจทก์ก็ควรขอเลื่อนคดีและขอออกหมายซ้ำเรียกพยานในนัดต่อไป หรือถ้าโจทก์เห็นว่าพยานมีพฤติการณ์หลีกเลี่ยงขัดขืนหมายศาล โจทก์จะแถลงขอให้ศาลออกหมายจับพยานก็ได้ (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 111 (2) ประกอบ ป.วิ.อาญา มาตรา 15) แต่ทั้งนี้จะกระทำเช่นว่านี้ได้สำหรับผู้ที่ไม่ได้รับการยกเว้นจากกฎหมาย แต่ถ้าหากพยานนั้นมีเอกสิทธิ์ หรือกฎหมายยกเว้นไม่จำเป็นต้องไปศาลก็ได้ จะขอศาลออกหมายจับย่อมไม่ได้ บุคคลที่กฎหมายยกเว้นไม่ต้องไปศาล คือ (1) พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาทหรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไม่ว่าในกรณีใดๆ (2) พระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนาไม่ว่าในกรณีใดๆ (3) ผู้ที่ได้รับเอกสิทธิ์หรือความคุ้มกันตามกฎหมาย (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 106/1 ป.วิ.อาญา มาตรา 15) (4) บุคคลใดๆ ที่อ้างว่าไม่สามารถจะไปศาลได้เพราะเจ็บป่วย หรือมีข้อแก้ตัวอันจำเป็นอย่างอื่นโดยได้แจ้งเหตุนั้นให้ศาลทราบแล้ว และศาลเห็นว่าข้ออ้างหรือข้อแก้ตัวนั้นฟังได้ (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 108 ป.วิ.อาญา มาตรา 15)

การเสนอพยานหลักฐาน (ยื่นบัญชีระบุพยาน) ในชั้นพิจารณา

เมื่อศาลได้สอบสวนมูลฟ้องแล้วมีคำสั่งว่าคดีมีมูลและประทับรับฟ้องโจทก์ไว้พิจารณา โจทก์ต้องเสนอพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาอีกโดยการยื่นบัญชีระบุพยานทำนองเดียวกับการยื่นในชั้นไต่สวนมูลฟ้องคู่กัน แต่ในชั้นพิจารณาพยานหลักฐานจะมีมากหรือรายละเอียดที่ต้องนำสืบในศาลมากกว่าชั้นไต่สวนมูลฟ้อง

การขอให้ศาลหมายเรียกพยานบุคคล พยานเอกสารตลอดจนวัตถุพยาน คงปฏิบัติ
ทำนองเดียวกับคดีแพ่ง ส่วนการนำพยานหลักฐานมาสืบในศาล คงเป็นไปตามหลักเกณฑ์
ของกฎหมายลักษณะพยานซึ่งจะไม่นำมากล่าวซ้ำในที่นี้อีก ให้ทบทวนรายละเอียดใน
กระบวนวิชากฎหมายลักษณะพยาน

ในทางปฏิบัติหมายเรียกพยานบุคคลใช้แบบพิมพ์เดียวกับคดีแพ่ง (หมายเลข 16)
ส่วนหมายเรียกพยานเอกสารหรือวัตถุพยานคดีอาญามีแบบพิมพ์เฉพาะ คือ (หมายเลข
17) ตัวอย่างท้ายบท

อนึ่ง มีการแก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ.อาญา มาตรา 237 “ในกรณีคู่ความตกลงกัน ศาล
อาจอนุญาตให้ถือเอาบันทึกคำเบิกความพยานในชั้นไต่สวนมูลฟ้องเป็นคำเบิกความพยาน
ในชั้นพิจารณาโดยพยานไม่ต้องเบิกความใหม่...เว้นแต่ในข้อหาความผิดที่กฎหมายกำหนด
อัตราโทษอย่างต่ำจำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น” รายละเอียดศึกษา
ได้จากลักษณะพยาน

ในด้านจำเลยก็มีหน้าที่ต้องนำสืบพยานเพื่อหักล้างหรือทำลายน้ำหนักพยานโจทก์
โดยกฎหมายกำหนดให้จำเลยยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานพร้อมสำเนาได้ก่อนวันสืบพยาน
จำเลย (ป.วิ.อาญา มาตรา 229/1) การระบุพยานใช้แบบพิมพ์ของศาล “บัญชีพยาน” (14
ก) คดีแพ่งและคดีอาญาใช้แบบพิมพ์เดียวกัน

“พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ.อาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ.2551 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 หน้า 10 วันที่ 7 ก.พ.
2551

○ (๑๗)

คำสั่งเรียกพยานเอกสาร
หรือพยานวัตถุ (คดีอาญา)

คดีหมายเลขดำที่...../๒๕.....

คดีหมายเลขแดงที่...../๒๕.....

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาล.....

วันที่.....เดือน.....พุทธศักราช ๒๕.....

ความ อาญา

ระหว่าง { .....โจทก์
.....จำเลย
หมายถึง.....

อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....
ครอก/ซอย.....ใกล้เคียง.....ตำบล/แขวง.....
อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....โทรศัพท์.....
ด้วย.....อ้าง.....

.....ซึ่งมีอยู่ที่ท่านเป็นพยาน
เพราะฉะนั้น ให้ท่านจัดการส่ง.....
ดังกล่าวแล้วไปยังศาล.....ก่อนวันที่.....เดือน.....
พ.ศ. ๒๕.....เพื่อประกอบการพิจารณาต่อไป

.....ผู้พิพากษา
(พลิก)
ศาล.....
โทรศัพท์.....

ใบรับคำสั่งเรียกพยานเอกสารหรือพยานวัตถุ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ๒๕.....

ข้าพเจ้า.....ได้รับคำสั่งเรียกพยานเอกสารหรือพยานวัตถุของ
ศาล.....ซึ่งได้กำหนดให้ข้าพเจ้าส่ง.....

.....ไปประกอบการพิจารณา ในคดีระหว่าง.....โจทก์
.....จำเลย ก่อนวันที่.....เดือน.....พ.ศ. ๒๕.....ไว้แล้ว
.....ผู้รับหมาย
.....ผู้ส่งหมาย

คำเตือน

ผู้ใดขั้ดขีนไม่ส่งพยานเอกสารหรือพยานวัตถุตามหมายนี้ ผู้นั้นอาจถูกฟ้องตามประมวล
กฎหมายอาญา มาตรา ๑๗๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท
หรือทั้งจำทั้งปรับ